

Velferdsbilder fra kommune-Norge

Hvilken velferd leverer kommunene?

Hvilken velferd leverer kommunene?

Innbyggerne i norske kommuner mottar et bredt og mangfoldig tjenestetilbud. Kommunene sørger for en grunnpakke av tjenester til innbyggerne.

Lover og regler bidrar til likhet i tilbudet, mens ulike politiske prioriteringer i de enkelte kommunene gir variert innhold i tjenesten. Kommunene har ulikt økonomisk utgangspunkt, størrelse og geografi. Det bidrar til forskjeller i velferdstilbudet. Forskjellene i det kommunale tilbudet er likevel mindre enn det disse faktorene skulle tilsi.

Kommunene leverer omfattende tjenester blant annet innenfor barnehagen, skolen, pleie og omsorg og kultur og fritid.

Andel innbyggere i hver kommunetype

- ▶ 6,5% bor i kommuner med romslig økonomisk handlingsrom
- ▶ 45% bor i kommuner med middels økonomisk handlingsrom
- ▶ 48,5% bor i kommuner med lite økonomisk handlingsrom

Nesten barnehageplass til alle – så langt

Nasjonal satsing på barnehager gir resultater, men tilbudet varierer.

Stadig flere går i barnehagen. I de aller fleste kommunene får alle barn et tilbud om plass. I gjennomsnitt går åtte av ti barn i barnehage. Men parallelt med at tilbudet har økt, øker også etterspørselen. Fortsetter tilstrømningen uten at antall plasser øker, blir det ikke plass til alle. Hvis ni av ti barn vil gå i barnehagen, blir det igjen ventelister. Særlig for barn under 3 år kan det bli for få plasser.

Velferdstilbudet omfatter:

- ▶ Mer enn hver tredje voksenperson barna møter i barnehagen er utdannet førskolelærer
- ▶ De aller fleste av styrerne i barnehagen er førskolelærerutdannet
- ▶ Barnehagene søker å ha fleksible åpningstider
- ▶ Det er bygget mange nye barnehager men det er også behov for rehabilitering av mange bygg

Variasjon i lærertetthet

Kommunene tilbyr en solid grunnpakke av tjenester i skolen. På enkelte områder er det likevel forskjeller.

Norge er et av landene i OECD som bruker mest penger per elev. Norge er nr 4 i bruk av penger på barneskolen og nr 3 når det gjelder ungdomsskolen.

Hvor mye penger skolen mottar, varierer mellom 27 og 36 prosent av kommunens totale budsjett. Pengebruken per elev har konsekvenser for hvor mange barn som deler en PC, eller hvor ofte skolen får nye læremidler.

Velferdstilbudet omfatter:

- ▶ Det har blitt færre elever bak hver PC de siste to årene
- ▶ Antallet elever per lærere varierer. Det er færrest elever i mindre kommuner med romslig økonomi. I en stor kommune har en lærer ansvar for 14 elever, mens en lærer i en mindre kommune har 8 elever.
- ▶ Det blir gjennomsnittlig brukt mellom 1200 og 2200 kroner per elev på undervisningsmaterieill

Mange får tilbud, men terskelen varierer

Mange får et tjenestetilbud i pleie- og omsorgssektoren, men det er også ventetider. Det er vanskelig å forutse hvilke tilbud folk etterspør og hvor mange som etterspør de ulike tjenestene på sektoren. For alle kommunetypene er det likevel overraskende liten forskjell på hvor mye penger de bruker på sektoren. Andelen av totalt budsjett kommunene bruker her, er i snitt rundt 35 prosent.

- ▶ Mellom hver fjerde og femte person over 67 år får hjemmehjelp
- ▶ Det er størst variasjon for institusjonsplass. Mellom hver tiende til hver tjuende person over 67 år får plass på institusjon.

Det er de få kommunene med romslig økonomisk handlingsrom som kan gi flest eldre tilbud om hjemmehjelp og institusjonsplass.

Velferdstilbudet omfatter:

- ▶ De fleste får plass i enerom på institusjonene. I små og mellomstore kommuner får ni av ti enerom. Mer enn hver åttende person bor på enerom i de fire store byene.
- ▶ Mellom hvert fjerde og hvert tredje årsverk i sektoren innehas av en person med høyere utdanning.

Eksempler på tjenestetilbud i kommunene

- ▶ Kjøring av varm mat til eldre en eller flere ganger i uken
- ▶ Tilbud om aktiviteter ved eldresentra eller institusjonene
- ▶ Fri fra snømåking – vinteropphold for eldre på institusjon

Mye kultur, og idretten vinner

Innenfor kultur- og idrettssektoren har kommunene større frihet til å velge hva de vil prioritere. Større kommuner – som ofte ligger i sentrale strøk – har et bredere kulturtilbud enn små kommuner.

Kommunene tilbyr en grunnpakke av tjenester på kulturområdet hvor felles-elementene er kulturskole, bibliotek og idrett. Mellom tre og seks prosent av kommunenes totale budsjett går til kultur. Både økonomisk handlingsrom og størrelse påvirker ressursbruken. Store kommuner og de med romslig økonomi bruker mest på kultur.

Idretten blir prioritert av kommunene, ofte i samarbeid med frivilligheten og lokalt næringsliv.

Velferdstilbudet omfatter:

- ▶ Bruk av idrettshaller, svømmehaller og andre idrettsarenaer. 200 til 700 kroner per innbygger brukes til idrett.
- ▶ Kulturskole tilbys barn og unge i alle kommuner og får mellom 100 og 400 kroner per innbygger.
- ▶ Tilgang til bibliotek i alle kommuner, biblioteket får mellom 200 og 400 kroner per innbygger.

Eksempler på tjenestetilbud i kommunene

- ▶ Prioritering av ballbinger i lokalmiljøet og på skoler
- ▶ Kinoforestillinger på kulturhuset
- ▶ Sandvolleyballbaner både nord og sør i landet

Hvordan er prosjektet gjennomført?

Norge er delt i ti kommunetyper slik at de til sammen representerer alle norske kommuner. Følgende kriterier ble benyttet:

- ▶ Økonomisk handlingsrom kommunene har ut i fra SSBs KOMMODE-modell. Kommunene er sortert etter:
 - Romslig økonomisk handlingsrom
 - Middels økonomisk handlingsrom
 - Mindre økonomisk handlingsrom

▶ Størrelse

- små kommuner under 5 000 innbyggere
- mellomstore kommuner under 20 000 innbyggere
- store kommuner over 20 000 innbyggere

Det er brukt utvalgte KOSTRA-indikatorer (gjennomsnittlige verdier) for å vurdere velferden. Indikatorene dekker:

▶ Omfang av tjenestetilbudet

F.eks driftsutgifter til produksjon av ulike tjenester, dekningsgrader for barnehage, institusjon og hjemmetjeneste

▶ Innholdet i tjenesten

F.eks antall førskoleutdannede i barnehagen, antall elever per lærer, antall elever per PC

Det er gjennomført intervjuer i én kommune fra hver av de ti kommunetyperne. Intervjuene er gjort i barnehager, skoler, sykehjem, hjemmetjeneste, bibliotek, kulturskole og med politisk og administrativ ledelse.

